

Van-e szerepe a koartikulációnak a szillabikus l harmonikus viselkedésében?

A magyar magánhangzó-harmónia kiváltó osztályát a magánhangzók alkotják a natív szublexikonban. Ugyanakkor kölcsönzések nyomán megjelentek a magyarban szó végi *Cl* szekvenciák (pl. <Google>, <Lidl>), amelyeket nem kötelező feloldani a történetileg kizárólagos *i*-betoldással (pl. *gugli*, *lidli*), hanem az *l* szillabicitása megőrződhet (aminek alátámasztására az "eldöntendő kérdés" teszt szolgál – ld. Siptár–Törkenczy 2000).

Ennek kapcsán merül föl a kérdés, hogy miképpen vesz részt egy *mássalhangzós* szótagmag a *magánhangzó*-harmóniában. Ennek a vizsgálata során Blaskovics–Ittész (2022) arra jutott, hogy bár a szillabikus *l*-t tartalmazó kölcsönszavak új fonológiai mintázatot mutatnak, nincs statisztikai összefüggés a toldalék-magánhangzók előlsége és az *l* fonetikai megvalósulása között (ti. hogy szillabikusként valósul-e meg, vagy megjelenik a megelőző mássalhangzó és közte egy redukált magánhangzó (V), ami a szótagmag szerepét is betöltené, ezáltal hatva a harmóniára).

Kutatásomban azt vizsgálom, hogy az említett esetlegesen megjelenő V milyen mértékben koartikulált a tő első magánhangzójával, és ennek milyen hatása lehet a harmóniára. 4 férfi és 4 női beszélő (2-2 rendre 25 év alatti, illetve 45 év fölötti) olvasott föl eldöntendő kérdő mondatokat, amelyek szintaktikai struktúrája 14 *Cl* szekvenciára végződő célszó tő- vagy némely toldalékolt alakját kényszerítette ki.

A 336 célmondat annotálása, majd fonetikai (Boersma–Weenink, 2022) és statisztikai (R Core Team, 2022) elemzése után arra a következtetésre jutottam, hogy bár a fiatalabb beszélőknél erős tendencia mutatkozott az előlső toldalékalternánsok (*-höz*, *-ön*) használatára, ellentétben az idősebeknél megfigyelhető ingadozással, a koartikuláció vizsgált mérőszámai nem különböztek szignifikánsan a két csoport között, ami azt mutatja, hogy egyéb faktorok (mint az *l* vokalizáltsága vagy a percepció) játszhatnak szerepet a szillabikus *l*-t tartalmazó kölcsönszavak harmonikus viselkedésében.

- Boersma, P. – Weenink, D. (2022). *Praat: doing phonetics by computer* [Computer program]. Version 6.3. 2022. november 15. <http://www.praat.org/>.
- Blaskovics Á. – Ittész A. (2022). Ybl a Google-ön. A szillabikus *l* és a magyar magánhangzó-harmónia esete. In *Beszédtudomány*: 3(1).
- R Core Team (2022). *R: A language and environment for statistical computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna. <https://www.R-project.org/>.
- Siptár, P. – Törkenczy, M. (2000). *The phonology of Hungarian*. Oxford: Oxford University Press.